

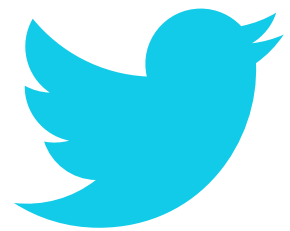

Війна в Боснії і Герцеговіні тривала з 6 квітня 1992 року до 14 вересня 1995 року між Сербією і Чорногорією, з одного боку, республікою Боснія і Герцеговина, з другого, та Хорватією, з третього. На фото — чоловік їде на велосипеді у Сараєво перед французьким антитерористичним підрозділом ООН, 28 березня 1995 року. AP

Зима, яка зараз перед Україною, — найпростіша, ви навчитеся цінувати те, що мали. На другу зиму ви почнете цінувати російську класику. Росіяни писали товсті книжки. Ви можете нормально готувати їжу на Достоевському і Толстому. Тож спершу в хід йдуть книжки. Далі — полиці, на яких ці книжки стояли. Потім — інші меблі. Так минає друга зима. На третю ви беретеся за паркет. А на четверту зиму вам просто стає байдуже.

Коли місто в облозі, вам нікуди не треба їхати. Тож виймаєте акумулятор з автівки й приносите його додому. Точніше, це ви робите в першу чергу, інакше його вкрадуть, бо люди швидко збагнуть, наскільки цінними є ці акумулятори. За допомогою нього ви можете увімкнути радіо, бо один з найгірших аспектів блокаду — відсутність інформації. Ви просто не тямите, чи ваше село, чи місто єдине, яке страждає? Чи вся країна? Чи вже почалася світова війна? Електрики ж нема не лише у вас — так само і в телеканалів та радіостанцій.

Хоча люди знаходили можливість друкувати газети. Робили це на друкарських машинках, бодай кілька копій, аби потім рознести один екземпляр на будинок. Це був єдиний спосіб дізнатися хоч щось. Щодо радіо: у нас були маленькі транзисторні радіо, але скільки тобі знадобиться батарейок, щоб протягнути кілька років? Дехто клав батарейки у гарячу воду — буцімто так вони працювали трохи довше.

Зліва направо міжнародні кореспонденти агенції Associated Press Джеффри Сміт (у США), Боб Рід (у Відні), Аїда Черкез (у Сараєво) та Коллен Баррі (у Берліні) стоять перед Сараєвського тунелю, відомого також як "Тунель порятунку", Боснія, 31 липня 1999 року. Цей тунель, споруджений боснійською армією, використовували під час багаторічної облоги міста. AP/Wolfram Steinberg

Ще розкажу вам про шини. Все одно не було куди їхати, й люди знімали шини зі своїх авто. Знаєте, в шинах є такі невеличкі сегменти? Так ось, були цілі рецепти, де було зазначено, скільки таких сегментів треба зрізати, наскільки великий шматок шини вам потрібен, щоби приготувати певну страву. Запах, звісно, просто жакливий, зате гума горить довше. Тож розрізати одну-дві шини достатньо для того, щоб усю зиму готувати на них.

Незалежно від того, яке у вас житло, усі члени родини живуть в одній кімнаті, бо

опалюється лише вона одна. Ви готуєте на одній пічці. Більшість часу проводите з сусідами. З'являється неабияка солідарність: ви можете прийти до будь-кого додому і залишитися на день-два, бо зовні не вщухають обстріли. Ці люди стають вашими братами й сестрами на кілька днів, поки ви не можете повернутися додому. Якщо в когось з вас є щось, ділите це на всіх.

Якщо ви хочете перемогти, переможете. Вас підтримує весь світ: за нами ж свого часу не було нікого. Для нас запровадили ембарго на постачання зброї, адже ніхто не розумів, про що взагалі ця війна. Та й навіть наша власна армія могла на нас нападати. Так, певною мірою ваш ворог сильніший, ніж був у нас. Але й ви сильніші, аніж тоді були ми. Це не закінчиться швидко, але ви витримаєте, ніхто не загине з голоду, бо люди завжди подбають одне про одного. І коли все це закінчиться, між тими, хто пройшов це разом, буде особливий зв'язок.

І ще одне: в умовах облоги, блекауту, відсутності води, їжі й тепла, забувається слово "майбутнє". У вашій голові живуть лишень слова "завтра" та "післязавтра". Ви просто втрачаєте відчуття наступних днів. Тож і запаси їжі, води, деревини бережете лише на наступні два дні. Ніхто навіть не згадує про "майбутнє". Воно повернулося лише тоді, коли війна скінчилася. Але тоді це було погане слово: у людей геть нічого не було, треба було починати з нуля. Усі сприймали слово "майбутнє" і потребу думати більше, ніж на два дні вперед як тягар.

Знаєте, після війни ви зрозумієте, що навчилися цінувати життя так, як ви й не подумали б, що спроможні. І ви цінуватимете час, кожную хвилину. Адже після того, як вам вдалося вижити, геть усе сприймається як подарунок, бонус.

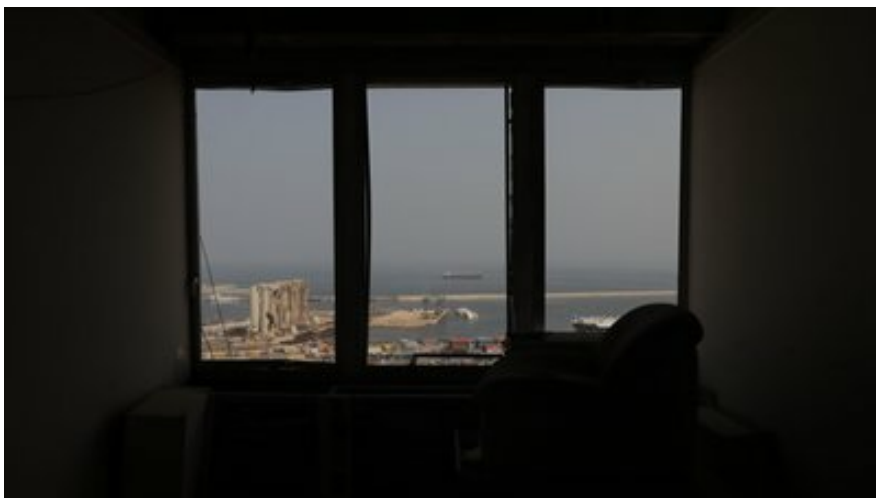
Тоні Хабіб, мешканець Бейрута, виконавчий директор центру досліджень LCRS-POLITICA

Труднощі з електропостачанням в Лівані почалися з громадянською війною, у 1970-х, коли були пошкоджені лінії електропередач і станції. Ці проблеми не припинялися впродовж війни. Потім почали ставити електростанції на дизелі. Цей бізнес інтенсивно розгорнувся в середині 1980-х.

До вбивства прем'єра Рафіка Харірі у 2005 році, увесь Ліван певний час мав електроенергію 22 години на день, а столиця — 24 години на добу. Потім ситуація почала відкочуватися назад. Причина — крадеться дизель, електрика, і "генераторна мафія", яка тримає електростанції, не дає можливості реконструювати лінії електропостачання.

В якийсь момент з'явилася ідея орендувати в Туреччині корабель-електростанцію. Але нічого не сталося. Водночас останні рік-два в Лівані почали постачати сонячні батареї: на них в країні наразі бум.

Усе це відбувається на тлі економічної кризи, яка почалася в Лівані кілька років тому. Багато ліванців не в змозі оплатити рахунки від приватних електростанцій. Інфляція у нас уже понад 300%, а зарплата у майже 70% ліванців менш як 50 доларів на місяць. І частина людей відмовляється від електроенергії взагалі.

4 серпня 2020 у порту Бейрута, столиці Лівану, пролунали два вибухи. Щонайменше 220 людей, до 300 тисяч людей втратили домівки. Трагедія сталася під час економічної кризи, яку ускладнила пандемія COVID-19. На фото — Вид на пошкоджений Бейрутський порт з будівлі ліванської електричної компанії, 28 квітня 2022 року. Getty Images

Від держави електрика приходиться на 1-2 години на день. Коли її немає, інтернет не працює, телефонний зв'язок поганий. Передбачено, що станції зв'язку мають власні дизельні підстанції. Але дизель тепер також купити проблемно, бо він через кризу значно здорожчав. Тож ці станції не завжди працюють. Словом, люди перейшли жити в минуле століття.

Водночас в Лівані загалом не проблема підійти до сусіда, якщо в нього є електрика, попросити поставити телефон на зарядку. Або попросити це в якомусь магазині. Не може бути такого, що вам відмовлять.

Зрозуміло, в Лівані є спеціальні об'єкти, які не можуть бути відключені від електрики. Але державне електропостачання на них не поширюється — такі об'єкти мають власні станції. Кожна лікарня має свою підстанцію.

Джаганнатх, мешканець міста Бхубанешвар в Індії, автомеханік

Я живу у місті Бхубанешвар в штаті Одіша. Мій дім розташований неподалік моря. Через значну циклонну активність у нас періодично пошкоджуються електричні стовпи та лінії електропередач. Буває, світло зникає на чотири-п'ять днів.

У нас уже є звичка накопичувати запаси їжі щонайменше на день-два, але п'ять-шість днів — це вже проблема. З водою так само. Немає проблеми з газом — у більшості людей вдома є газові балони. Також, для нас не актуальна проблема холодів. Наш температурний мінімум — десь 25 градусів, а зазвичай тут спекотніше. Отже, у домішках опалення не потрібне.

Інтернет під час природного лиха може зникнути на день-два, але тоді до веж зв'язку підключають генераторні установки. Влада попереджає нас десь за два-три дні, що наближається циклон, тож маємо трохи часу, щоб підготуватися.

Столиця східного індійського штату Одіша, місто Бхубанешвар, 14 липня 2022 року. Getty Images

Кілька років тому циклон уразив територію площею десь 100-150 квадратних кілометрів. Лише в моєму місці це зачепило близько мільйона людей, всього ж постраждали п'ять-шість мільйонів. Тоді люди виїздили в інші місця. Ті, хто лишався, купували бутлі з водою, ділилися їжею. пляшки з водою коштують небагато — 10 рупій (менше ніж 5 гривень станом на 2022 рік) за літр. Більш заможні на такі випадки мають генератори, а ті, хто не може собі їх дозволити, послуговується свічками або ж керосиновими лампами.

Ця територія найбільш вразлива до циклонів, вони тут трапляються найчастіше — десь раз на два-три роки. Зазвичай усе встигають полагодити за один-два дні, але у 1999 році, наприклад, був такий руйнівний циклон, що на відновлення пішло майже 10 днів. Тоді він забрав життя близько 10 мільйонів людей. Відтак влада вдається до запобіжних заходів: напередодні того, як станеться лихо, евакуйовує людей, забезпечує їх харчуванням та водою. Намагається це робити й для тих, хто залишився.

—
Олена Куренкова, опубліковано у виданні СУСПІЛЬНЕ

Читайте також:

- **Кудрицький: Суспільство більше не виписує пустих чеків**
- **Володимир Кудрицький: Необхідність стратегії перемоги**
- **Шмигаль: не тільки енегетика під прицілом: рф б'є по газовидобутку**
- **Справа Кудрицького може бути спробою знайти крайнього перед важкою зимою - Politico**
- **Як "зелена" генерація може відновити енергетику України**
- **Пляж замість світла: куди «випарувалися» мільярдні київські мініелектростанції**
- **Чому "потужні державники" з Банкової переслідують ексголову «Укренерго»**
- **Розподілена генерація: порятунок лише у ваших руках**

[Share 0](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

ВІДЕО

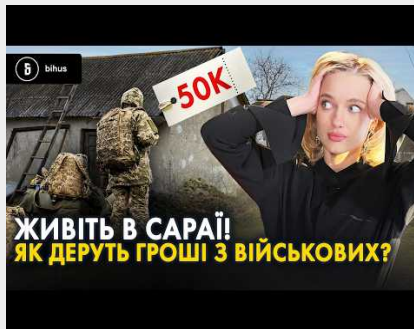
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com